

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י"ב סיון תשפ"ג | דף היומי בבלי: גיטין טז | דף הכולל: גיטין כה.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן קל"ח עד סימן קל"ט.
מוסר: שמירת הלשון - 'ובדרך כללי' עד 'ועל כולם'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. אהבת ה' פרק ד סוף פרק ה

התמונה שמרגשת את העולם היהודי: מרן ראש הישיבה הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל במחלקת טיפול נמרץ מוסר את שיעורו היומי כשהוא במצב קשה מאוד

ביום שני עוד מסר מרן הרב גרשון אדלשטיין את השיעור היומי בטיפול נמרץ. ביום שלישי בבוקר הכין שיעור ורשם ראשי פרקים

לקראת השעה 12.00 הגיעו לבית החולים המשיבים שבישיבת פוניבז', שהם אלו שהיו חוזרים על השיעור ששמעו מפיו תדיר, דבר יום ביומו, כדי שגם היום תהיה להם אפשרות להעביר הלאה את הדברים. היה זה מחזה מפליא לראות כיצד יותר משהתלמידים רוצים לינוק, מרן רוצה להרוות את צמאונם של התלמידים ששופכים צקון לחש להחלמתו המהירה.

וכך, במחלקת טיפול נמרץ הסטריילית וסגורה לנוכחותם של זרים עם צינור האינפוזיה הם נוכחו לראות כי למרות חולשתו, הרוח איתנה ונושבת ורק הנשמה מדברת, משל היו הגוף והנפש של שני אנשים נפרדים.

למחרת, בשיעור של יום שני, החל להכין את השיעור היומי. כשהוא מחובר למשקפי החמצן שנועדו להקל על קצב נשימותו שכבדו עקב מצוקת הלב וראש הישיבה במסכת סנהדרין דף ו'.

ב'יתד נאמן' מצטטים את התלמידים רבי ישעי' גינזבורג ורבי צבי הירש ליפקוביץ שסיפרו בערגה, כששניהם, תוך כדי שיח, פרצו בבכי: השיעור נאמר באותה בהירות, צלילות ועומק העיון בו נאמרו השיעורים בשנים האחרונות. גם כששעון הגוף כבר תקתק בקצב שאין ממנו מנוס, הוא לא יכל למנוע את צלילות הראש לאורך הזמן האמיתי שבו אין לשום טרדה דריסת רגל. מרן שקע בעומק העיון, עם המפרשים, ראשונים ואחרונים, וכשהקוב היה למישור, עלתה על פניו נהרה.

כזכור, בליל חג השבועות אושפז מרן הרב אדלשטיין זצ"ל בבית החולים "מעייני הישועה", על פי הכרעתו האישית שקבעה כי הוא במצב פיקוח נפש. אחרי כמה שעות מרגע הגעתו מצבו הרפואי התייצב. לקראת בוקר, אמר לנוכחים כי באפשרותו להתפלל שחרית במנין מתפללים. ואכן הגיעו מנין תלמידים והתפללו יחד עמו.

בס"ד, הבדיקות והמדדים היו יציבים. מרן היה שרוי במנוחת הנפש ותכלית ישוב הדעת לאורך כל יום מתן תורה ואח"כ ביום השבת. הוא התפלל ולמד בחדרו. הביאו לו את הסטנדר ואת הכיסא. מרן בהסכמת הרופאים ירד מהמיטה לכיסא, להתפלל וללמוד. וכמו בכל השנים האחרונות שמצבו הרפואי של מרן נזקק לסייעתא דשמיא מרובה, כך גם בימים אלו, האחרונים, כשהדיאגנוזה הרפואית הייתה מאוד מדאיגה, אך הוא בעולמו, ד' אמות של תורה והלכה,

הבנים והחתנים, גם נכדים, שהצליחו להיכנס פנימה לרגע אחד, יצאו ואמרו כי ראש הישיבה מתנהל כבימים כתיקונם, למרות המצב הרפואי השברירי שהיה מודע לו באופן מוחלט. ביום ראשון בבוקר אמר מרן, כי יש באפשרותו ובכוחו וכי הוא מעוניין למסור את השיעור היומי, וכך, תוך רגע שקע במעמקי הסוגיה הנלמדת בישיבה, ובאישור הרופאים התיישב להכין את השיעור במהלך שעות הבוקר, וכדרכו - העלה את הדברים על הכתב.

ואורך ימינו" - כפי ה"כי הם חיינו", כך הם ה"אורך ימינו". מרן שתק שתיקה רווית משמעות. באותן דקות נעלות שאל נכדו נאמן ביתו הרב מרדכי פלאי האם ראש הישיבה יאמר גם דברי חיזוק? מרן שתק לשניות אחדות ואז אמר בשלווה ובחצי חיוך עגום של פרידה: "עכשיו הרי אני צריך חיזוק", כשהנוכחים חשים כיצד גופו הטהור הולך ומתעטף באיצטלא של עולם האמת. השומעים יצאו. הרופאים שעמדו כל העת בפתח, נכנסו.

ביום ב' אחר הצהרים עוד הכניסו למרן שאלות דחופות, שהמתינו להכרעתו, מרן השיב והכריע. אחרי הצהרים למד מרן בחברותא עם הנכד רבי יחזקאל לוי, איתו הוא לומד בחברותא בקביעות במשך כמה שנים את הדפים יום על סדר הש"ס, והם המשיכו שלושה דפים נוספים במסכת נדרים בפרק נערה המאורסה. אחרי תפילת מעריב הוא שח בטלפון עם המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל.

ביום שלישי בבוקר התפלל מרן בהשכמה כדי שיספיק להכין במתינות את השיעור. המצב החמיר, זה כבר היה באמצע מלחמתם של ארזלים ומצוקים אבל ראש הישיבה לא ויתר. הוא חי למען התורה ובלי תורה, האם לזאת קראת חיים? כמו במשך כל השנים משנת תש"ח מדי יום ביומו, הוא התכונן להגיד שיעור, ושיעור, מרן זצ"ל לא אמר בלי להכין.

עוד באותו בוקר נמהר, מרן שכב במיטת חוליו וכתב את המשך השיעור בראשי פרקים, בעודו שוכב על מיטתו "מיטת צדיקים" כשהוא מושך בקולמוסו עד טיפת הדיו האחרונה, ובפתע פתאום יצאה נשמתו בטהרה. מיישיבה של מטה עלה בסערה לישיבה של מעלה, והדף שעליו נכתבו ראשי הפרקים, נותר כספר תולדות אדם כי ימות באוהל.

(מעובד ע"פ יתד נאמן)

השיעור נמשך כרבע שעה, בסנהדרין דף ו' א' בדין דיין שטעה, שלמרות ש"דינו דין" ו"מה שעשה עשוי", אבל צריך לשלם - כיצד מסבירים את הסתירה הזו? מרן זצוק"ל דיבר בלהט שכבה אך מעט בשל הקול החלוש, הביא ראיות מב"ק בדין הפקיר שורו, ועיין עם שומעי לקחו בדין של "המוכר שטר לחבירו וחזר ומחלו, מחול". עוד האריך בזה לחדד את הסתירה כתקווה שביום המחרת סימן השאלה יהפך לסימן קריאה והפשט לאמיתה של תורה ימתיק את קשיי השעה.

ביום שני שוב נכנסנו בשעה 12.30. מרן ישב על הכורסה הרפואית, לבוש בבגדיו, וענוב בעניבה - כדרכו, לכבוד התורה לכבוד הגמרא הקדושה. כיון שהוראת הרופאים היתה שאפשר לשאול שאלות, לכן לא פחדנו לשאול. תוך כדי הלימוד, לא היה נראה שקשה לו, למרות שהגוף כבר לא קיים והנפש והרוח בלבד הם המדברים. הגנרטור הגשמי כבוי לחלוטין ורק בטריית הרוח היא שהתניעה את השעה הגדולה. מרן היה נראה שרוי בתכלית האושר כשהוא שוחה במעמקי העיון, בצלילות הדעת, בהיקף כל הסוגיות.

תוכן השיעור היה המשך. ומרן דן בעומק העיון האם הדיין שחייב, זה מצד מזיק או מהלכות דינא דגרמי, והביא את דברי התוספות בסנהדרין דף ל"ג והתוספות בבבא קמא דף ק' ועוד, והוכיח מדבריהם כי שיטת הרא"ש והתוספות, שניהם סבורים שהדיין חייב כמזיק גמור, ולעומת זאת, שיטת הרי"ף והרמב"ם שהוא חייב רק מצד דינא דגרמי, ואחרי שהרחיב אמר: "עד כאן הכנתי", והשיעור הסתיים.

הגאון רבי מאיר קסלר רבה של מודיעין עית שהוזמן למקום והשתתף גם הוא בשיעור התערב פעמים במהלך השיעור בשאלות ונענה, ובעת סיום השיעור אמר בקול באוזני מרן: "כי הם חיינו

הגיע אליו אברך ושאלו: הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל, א"כ היכן הם אותם בחורים? שאלו רבינו "האם אתה שואל את השאלה הזאת משום שאתה דואג להם?"

"אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין" • לקט פניני חכמה והנהגות מאת מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל

ועוד גמרא עד שהוא מגיע להישגים גדולים בתורה, אחר מגיע לכך ע"י לימוד ההספק ויש שדרך העמקות וכו', כל אחד לפי טבעו ודרכו.

הגיע אליו אברך והתלונן כי הוא חש ירידה בטעם בלימוד, מה עליו לעשות, אולי כדאי שיצא לעבוד לפרנסתו, אמר לו רבינו "בשביל לקבל טעם בלימוד צריך לשבת וללמוד, ואז מקבלים טעם בלימוד" אמר לו התלמיד "אבל הרי אני יושב ולומד בכלל" השיבו רבינו בשאלה: "האם יש משהו שאתה אוהב לעשות?"

לימוד

ע"מ להצליח להתמיד בלימוד נדרש טעם בלימוד, ולשם כך דרושים כמה דברים:

האחד: ללמוד במקום שליבו חפץ ובמקום שלא יצטרך להתאמץ יותר מדי בשל לחץ חברתי. השני: להגיע לכך ניתן רק ע"י שלומדים מתוך סקרנות, ולכן צריך ללמוד דברים שמושכים את הלב וכל אחד בסגנון האישי שלו. אחד מגיע לכך ע"י לימוד ההלכה שע"מ להבין את העניין לאשורו הוא צריך לפתוח גמרא

עלתה בידם של ראשי הכולל לשלם. האברכים היו ממורמרים ומתוסכלים והביעו את אכזבתם הרבה בפי ראש הכולל אחד מהאברכים נשלח לשאול את רבינו באיזו צורה ניתן לעודד ולחזק את האברכים אמר לו רבינו שיגיד לאברכים כי הכל מן השמים וכי נגזר על כל אחד ואחד קושי זה והקב"ה זימן שכולם יגיעו לאותו מקום ועל כן הדבר לא בגלל הכולל אלא משום שכך נגזר מן השמים

מידות טובות

וכן מידות טובות שהם כלי קיבול חיוני מאוד לקבלת סייעתא דשמיא בחיים.

ופעם סיפר שהיה אדם אחד שהיה מלקט חידושים טובים, וכל מה שהיה מחדש בשם עצמו לא היה יוצא טוב משום שלא היה לו מידות טובות... ובאותו ענין סיפר על אותו אדם שהיה מוציא ספריהם של אחרים, מה שהיה מביא בשם עצמו, לא היה טוב, משום שהייתה לו אהבת עולם הזה...

ועל זו הדרך סופר שבאחת השנים בימי הפורים ניגש אחד הבחורים להתייעץ עם רבינו. הוא סיפר כי הציעו לשעשע את הציבור בבדיחות וחקיניים ענה לו רבינו שימנע לגמרי מהדבר וסיפר על תלמיד משים עברו שבדרך שעשוע חיקה את אחד מגדולי ישראל. ולאחר אותו פורים הרגיש כי ירד לו הטעם בלימוד, ופנה לרבינו לקבל עיצה אמר לו ר' גרשון שהדבר נגרם לו משום שחיקה אז את אותו תלמיד חכם. [ומספר ע"כ חבירו שאמר לו אותו אחד שכבר עברו עשר שנים מאז ועדיין לא חזר טעמו בלימוד.

הדרך לגדול

ע"מ לגדול בתורה ועבודת ה' יש ללמוד בכל יום לכל הפחות חצי שעה מוסר, ובספרים שליבו נמשך אליהם. רבינו מדבר בכל מקום על ענין המוסר. הגיע אליו אברך ושאלו: הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל, א"כ היכן הם אותם בחורים? שהרי במשך השנים הם נעלמים ונאבד שמם? שאלו רבינו "האם אתה שואל את השאלה הזאת משום שאתה דואג להם?" ענה לו התלמיד "לא, אני שואל את זה כי קשה לי על עצמי, מדוע לא יצאתי גדול בישראל" שאל אותו רבינו "האם אתה לומד בכל יום חצי שעה מוסר?" השיב התלמיד בשלילה. ענה לו רבינו "הנה לך התשובה למה אתה לא גדל, וזוהי התשובה למה גם שאר העשרה אינם גדלים..."

כשנשאל רבינו מה יכול לשנות את האדם מן הקצה אל הקצה, ולהופכו לגמרי, ענה ר' גרשון "לימוד המוסר".

בחור שעבר קושי ומשבר בא לרבינו וביקש לפרוש ולנוח מעט באיזה מקום. ענה לו רבינו שהמנוחה שטובה לו כעת ביותר היא להתפלל בישיבה וללמוד מוסר.

תלמיד בא להתייעץ עימו על ענין מסוים, ובתוך הדברים שאלו ר' גרשון האם הוא לומד מוסר. "משתדל" השיב התלמיד. אמר

"כן, למשל לקרוא עיתון"... ענה התלמיד. בירר רבינו "מה מעניין אותך בקריאת העיתון?" השיב התלמיד "מרתק אותי תהליכי הפוליטיקה ותחכומי האנושות, וכל העומק שיש בדברים" ענה לו רבינו "בדיוק כך בצורה זו, אתה צריך ללמוד גמרא..."

דבר חשוב: כאשר לומדים גמרא בעיון, עוד לפני הפלפולים יש ללמוד את הגפ"ת עד הסוף, כי בלא זה לא ניתן להגיע לפלפול אמיתי. ויש הרבה ראשי ישיבות חשובים שהם ברמה גבוהה ומדברים אל התלמידים שלהם בפלפולים עמוקים, ולא טוב הם עושים, משום שאמנם הם ברמה גבוהה אבל התלמידים שלהם עדיין לא. לכן צריכים הם לדבר בפשטות ורק כך יצליחו ללמד את התלמידים באמת.

ועוד בענין ההבנה העמוקה שכיום חסר לנו בדרגת ההבנה משום שבכל דור ודור יורדת הדרגה בהשגת התורה, ובשביל להגיע כיום להבנה אמיתית צריך קודם כל לצבור הרבה ידיעות, ורק ע"י זה אפשר להגיע להבנה עמוקה ואמיתית.

כמו"כ שמתעכבים על הבנה בנושא מסוים צריך להזהר שלא להתעכב יתר על המידה משום שבסוף קורה שלא מתקדמים וגם עלולים להגיע בסופו של דבר לדברים בטלים...

אך מאידך מכיוון שצריך להגיע גם להבנה, העצה לזה היא לחזור על הידיעות שצוברים שוב ושוב וכך ניתן להרויח את שני הדברים יחד.

והדבר החשוב ביותר: שכאשר באים ללמוד יש ללמוד מתוך רוגע וישוב הדעת, ולא מתוך מתח וכפיה עצמית. וכל אדם לפי כוחותיו וטבעו ולהמנע ממאמץ שהוא יותר מהכוחות.

מאמץ חיובי

יש מאמץ שהוא חיובי, שנובע מרוב מתיקות הלימוד. זהו מאמץ שאינו מזיק, והיו כאלו שהתאמצו בסוג מאמץ זה, וגם לאחר שהיו זקוקים למנוחה קצרה, התאוששו מיד וכוחותיהם שבו אליהם מיד. כי היה זה מאמץ מתוק.

עניינים סגוליים

רבינו נוהג להביא בשם החזו"א שחשוב מאוד להקפיד שלא להפסיד את העניינים הסגוליים, ולהזהר מאוד בשעת הלימוד שלא לגעת במקומות המכוסים.

תפילה לסייעתא דשמיא

ולא פחות חשוב מהכל - עניין התפילה, ע"מ לזכות לקבל סייעתא דשמיא. כי בלא סייעתא דשמיא לא ניתן להצליח בשום דבר בחיים.

אמונה ובטחון

במקום מסוים נפתח כולל שבו הובטח לאברכים מלגה גבוהה מהרגיל, ובשל כך עזבו אברכים רבים את הכולל שבו למדו קודם ועברו לכלל זה. אך לאחר תקופה נקלע הכולל לקשיים, ולא

חינוך

דרך החינוך היא בנחת, וכל ילד לפי טבעו ודרכו. יש להזהר שלא להלחיץ חלילה את הילד, ולא לנהוג עימו בדרך תקיפה, אלא רק בדרכי נועם. וכ"ש שיש להיזהר מלומר לילד מילה פוגעת משום שמילים כאלו לא נשכחות ממנו לעולם, אלא אדרבא, לומר הרבה מילים טובות ומילות עידוד והערכה.

לא בכעס

וכן צריך להזהר מאוד שלא לכעוס, כי מכעס לא יוצא שום תועלת, הדבר היחיד שיוצא מכך בסופו של דבר הוא שהילד לומד ג"כ לכעוס...

גם כאשר לומדים עם הילדים, צריך להקפיד שהלימוד יהיה מתוך ישוב הדעת ובלי להלחיץ, וכל ילד לפי כוחותיו.

טבע הילד לחקות את הוריו, וזוהי דרך החינוך: בדרך שהם מתנהגים כך הוא מתנהג, ולכן אין טעם לומר לילד פקודות והוראות, כי הוא יעשה אותן מעצמו על פי איך שלומד מדרך הוריו, ואם מורים לו באופן של פקודות זה רק מזיק. (וכן ככה נהגו בבית אבא), וכ"ש לא בדרך של כפייה שזה גורם לו לעשות בדיוק הפוך. גם בעניינים גשמיים, אם יש לו תאוות טבעיות לאותם דברים, כגון באכילה וכדו', אם כופים אותו לעשות דברים מסוימים, הוא יעשה דווקא הפוך מזה.

ישנם הורים שחוששים מלהחניף לילדיהם, אבל האמת היא שצריך האב להחניף לבנו כדי שילך ללמוד תורה. ומוסיף רבינו שמרן הגר"ח קניבסקי הראה לו זאת מפורשות באבות דר' נתן.

להכיר טבע הילד וצרכיו

יש הורים שכאשר הילד מבקש מהם דבר מסוים, הם לא תמיד מבינים את הצורך בכך, ומה הדבר תורם לו. או שמכיוון שהם כבר עברו את גיל הילד, הם אינם מבינים את משמעות הצרכים שלו, ונענים לו בשלילה. וחבל שכך, מכיוון שהרי אם אין בכך משהו שהוא נגד ההלכה מדוע למנוע את זה ממנו?!

אבל מאידך לא טוב לתת לילד כל מה שהוא רוצה כדי שלא יתרגל ליותר מדי לפינוק. וצריך לכך חכמה אמיתית מתי כן לתת, ומהם הגבולות.

ילד שסר מן הדרך

הדרך לנהוג בילד שסר מן הדרך, היא בקירוב ואהבה, ושלא ירגיש שהוא מרוחק יותר משאר הילדים, ובמקרה והילדים שואלים מדוע מתייחסים אליו בחביבות, אפילו שמתנהג רע, אפשר להסביר להם שהוא ילד מסכן וחסר לו שכל, וצריך להתפלל עליו שיהיה לו, שיקבל שכל... ובמצב שיש חשש שהוא עלול להתחיל להשפיע על שאר ילדי הבית, יש להתייעץ עם מומחים לענייני חינוך שיסבירו איך לנהוג בכל מקרה לגופו. ומביא בשם מרן החזו"א שהיה מקרה בילד שהתקלקל והגיע עד כדי חילול שבת רח"ל, אך הוא המשיך להיות בקשר

לו ר' גרשון "אני מבקש שתלמד בקביעות, ובכל יום חמש דקות" אותו תלמיד אכן קיבל על עצמו את הדבר, ובפורים שלאחר מכן בא לר' גרשון ושאלו האם לעלות את הזמן וללמוד יותר מחמש דקות. השיבו ר' גרשון בשלילה ואמר לו: "מכיון שהינך אדם לחוץ, אם תעלה את זמן הלימוד עלול לצאת לך הטעם הטוב שיש לך כעת מן הלימוד".

כששאלו אותו לגבי ספרי מוסר, באילו ספרים כדאי ללמוד. אמר לעבור על ספרי מוסר כדאי לעבור על "מסילת ישרים", "שערי תשובה" ו"אורחות צדיקים". אך לקבוע מוסר, יש לקבוע לימוד בספר שאוהבים ומתחברים אליו.

מישהו נוסף שאלו לגבי ספר מוסר מסוים האם כדאי ללמוד בו, והורה שמכיון שהספר כתוב ברמה גבוהה מידי לא כדאי ללמוד ממנו.

בעיתוי מסוים שאלו מישהו איזה ספר מוסר כדאי ללמוד, ובדיוק באותו זמן היה מונח על השולחן הספר "בלבבי משכן אבנה" אמר לו רבינו שזהו ספר טוב.

תלמידו תהה פעם באוזניו מדוע הוא מרבה כל כך לדבר על ענין המוסר. השיבו רבינו: "אני בדקתי את זה ונוכחתי לראות כי אי אפשר להצליח בשום ענין בלי לימוד המוסר"

"הכישה נתחייב בה"

נשאל פעם רבינו ע"י אחד התלמידים: כאשר מתחילים להתעסק באיזה עניין טוב, היכן הגבול כמה להמשיך איתו, ע"מ שהדבר לא יפריע לו ללמוד. ענה לו רבינו שאין גבול, "הכישה נתחייב בה" וצריך לסיים את הענין עד הסוף.

עצות...

נכנס אליו אחד התלמידים בתקופת יום כיפור, ואמר לו שהרי ר' ישראל סלנטר זצוק"ל אמר שצריך ל"קבל קבלות". "עצות" תיקן אותו רבינו...

הלכה

חובה על כל אחד לקבוע לו זמן ללימוד הלכה. ובעיקר בשו"ע חלק אוה"ח שזה הכי נוגע למעשה בכל יום.

לשוה"ר

אחד שאל את רבינו במה כדאי לו להתחזק, ענה לו רבינו: בענין "שמירת הלשון". המשיך ושאל: האם לקבל על עצמו ללמוד כל יום הלכות שמירת הלשון? ענה לו רבינו אל תקבל על עצמך שום קבלות אלא תפסיק לדבר לשוה"ר...!

שמירת העיניים

הדרך להתמודד עם "שמירת העיניים" היא להסיח את הדעת, ולהתמקד בדבר שעוזר להסיח את הדעת. ולא לחשוב כל הזמן על הכישלון...

עם שם טוב. אלא ככל שהמחנכים יותר בעלי מידות טובות כך ההצלחה בחינוך יותר גדולה.

מבחנים בישיבות

פעם אמר שכאשר עושים מבחנים בישיבות צריך לשאול שאלות שכל הנבחנים ידעו לענות עליהם. אם זה בכתב, צריך לשאול שאלות קלות, ואם זה בע"פ, לבחון כל בחור לפי דרגתו.

לימוד עם בחור צעיר

כשלומדים עם בחור צעיר חשוב לתת לו לדבר כמה שיותר, כדי שתהיה לו הרגשה טובה.

נסיעה לחו"ל

בחור אחד בפנונבויז, עזר וסייע לחברו בכל מיני עניינים. ובבא העת, חברו עמד להינשא והחתונה התקיימה בחו"ל. החבר רצה להעניק לו כרטיס טיסה ע"מ להשתתף עימו בשמחה, הגיע הבחור לר' גרשון להתייעץ עמיו מה לעשות האם לנסוע לחתונה, שאלו ר' גרשון "האם זו חובה גמורה שתשתתף בחתונה?" הסביר הבחור כי בחו"ל לא יהיו לחתן שום חברים בחתונה ואולי ע"כ ראוי שהוא ישתתף "והשמחה לא תתקיים בלעדך?" שאלו רבינו. ענה לו הבחור "אני אהיה החבר היחיד שישתתף כי כל שאר חבריו יהיו בארץ" השיבו רבינו ואמר "מכיון שחבריו בארץ, ודאי ידאגו שם בחו"ל לשמחו, ואם אתה תגיע תהיה זו רק תוספת שמחה, ובשביל תוספת שמחה לא נוסעים לחו"ל..."

קריאת שמות

הגיע אליו אחד מתלמידיו עם שאלה: איזה שם לקרוא לילד הראשון שנולד לו. משום שכעת, שלא כפי המקובל, מתאים יותר לקרוא בשם מהצד שלו. ופירט לרבינו סיבה כל שהיא. ענה לו רבינו שהמנהג הוא לקרוא בפעם הראשונה על שם מהצד של האישה, אבל אותו אדם המשיך וטען שאשתו גם היא מעדיפה את זה ענה לו רבינו שהיא חייבת בכבוד הורים. (ע"כ)

עם הוריו. יום אחד הוא פנה אל אביו ובקש ממנו שיקנה לו רכב. אביו חשש שיסע בזה בשבת ובקש לעשות עם הילד תנאים, הוא הלך לשאול את החזו"א, והחזו"א אמר לו שיקנה לילד בלי שום תנאים. אך אח"כ כשחזר לביתו וסיפר לאשתו את הוראת החזו"א, אשתו לא האמינה שזו הייתה ההוראה, ואמרה לו שבוודאי לא הבין נכון דברי החזו"א, והכריחה אותו לעשות עם הילד תנאים, סופו של דבר שהילד הוסיף לרדת והלך ונתרחק מהם יותר...!

הלימוד הראשון לילד

ברגע שבו הילד מתחיל להבין, הדבר הראשון שיש ללמדו זה את ענין האמונה ושכר ועונש. ודברים נוספים: מעלת השבת, שהילד לא ירגיש שזה יום של סבל שהכל אסור בו, אלא להיפך זהו יום של שמחה שאוכלים ושותים בו, ושרים זמירות שבת ועוסקים בתורה מתוך שמחה, עד כדי כך שגם הפנים משתנות בשבת. כמו שמובא בתוס' בכתובות(ז): בשם המדרש: כי בשבת "פנים חדשות באו לכאן"

וכן להרגיל את הילד לדבר דברי קדושה אפילו שאינו מבין את המילים. ומעשה שהיה בחו"ל לאחר השואה שרצה הרב מפוניבז' לקחת את כל הילדים היהודים ולגדלם לתורה, ולא הייתה אפשרות להכיר מי הוא ילד יהודי ומיהו גוי, והרב מפוניבז' אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ומיד כל הילדים היהודים שהכירו את הפסוק התקבצו ובאו אליו...

תפילה

הדבר החשוב ביותר זה תפילת ההורים על ילדיהם, מתוך דמעות עם נתינת צדקה, שזה כח גדול מאוד ויכול להשפיע גם לכמה דורות אחרי...

מקום חינוך טוב

מקומות החינוך שטוב ביותר לשלוח אליהם, הם מקומות שהמחנכים שם בעלי מידות טובות. ולא דווקא מקומות מכובדים

קבוצה של בעלי תשובה, אנשי היי-טק, זכו לראשונה בחייהם לסיים מסכת במעונו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. לאחר הסיום שאל אחד המשתתפים מה ההסבר לאמירה "אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר"? הרי כל עמיתנו לעבודה בחברות ההיי-טק למיניהן משתכרים יפה מאוד...

ה'תנופה' של שבט לוי

בניסיון הקשה ולא הפסיקו ללמוד תורה במצרים. פרעה דיבר בפה רך ופיתה את עם ישראל בכל מיני פיתויים לעזוב את לימוד התורה, אך שבט לוי עמדו כחומה בצורה, לא התפתו לפיתוייו של

והעמדת את הלויים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אתם תנופה לה' (ת, יג) שבט לוי היה השבט המובחר, בחיר ה'. הם היחידים שעמדו

פרעה ולא חדלו לרגע מלימוד התורה.

לאחר שבני ישראל יצאו ממצרים וקיבלו את התורה, הם נפלו ממדרגתם וחסאו בעגל. ומי לא חטא? שבט לוי. כאשר ירד משה מן השמים וראה את העגל והמחולות, הוא נעמד בשער המחנה וקרא: "מי לה' אלי" (שמות לב, כו), ומי נענה לקריאתו? שבט לוי. "ויאספו אליו כל בני לוי" (שם).

אומרת הגמרא (יבמות עב ע"ב), שבני ישראל לא מלו עצמם במדבר מפני חולשת הדרך, או מפני שלא נשבה להם רוח צפונית שמרפאת את הנימולים. ומי התאזר בגבורת רוח ומל את עצמו ואת בניו? שבט לוי. ועל כך ברך משה רבנו את שבט לוי לפני מותו (דברים לג, ט): "ובריתך ינצורו".

אם כן, שבט לוי היו כלילי המעלות, ומדוע הקב"ה הורה לאהרן להניף אותם תנופה לה'? הרי הם כבר מרוממים ועומדים, ולשם מה צריך להוסיף ולהניפם?

אלא באה התורה ללמדנו יסוד חשוב בעבודת האדם. גם האדם המרומם ביותר, כל תוספת של תנופה, ואפילו לרגע אחד, יש בה תוספת של התעלות והתרוממות. ואותה תוספת תנופה והתעלות רוממה את הלוויים לא רק לאותה שעה בלבד אלא נקבעה ונחקקה בהם כל ימיהם. יתר על כן, אותה התעלות לא היתה נחלתם בלבד, אלא היא העלתה ורוממה גם את בניהם ובני בניהם וכל זרעם לדורות עולם!

בזכות אותה התעלות זכו שבט לוי להיות נעלים ומרוממים לדורי דורות, וכדברי הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל יג, יב): "מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר 'ורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל', לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם".

צא וראה מה כוחה ומה מעלתה של התרוממות אחת שמתרומם האדם לכבוד קונו.

קבוצה של בעלי תשובה, אנשי היי-טק, זכו לראשונה בחייהם לסיים מסכת. הם ביקשו לערוך את סיום המסכת במעונו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל.

לאחר סיום המסכת, הם אמרו את הנוסח המקובל: "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁשָׁמַתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שָׁמַתְּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת... אָנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים: אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אָנוּ רְצִים וְהֵם

רְצִים: אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שְׁחַת". אחד המשתתפים פנה אל הרב שטיינמן בשאלה: אני מבין את ההבדל בין הריצה שלנו לריצה שלהם, כי "אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שְׁחַת". אבל מה ההסבר לאמירה "אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר"? הרי כל עמיתינו לעבודה בחברות ההיי-טק למיניהן משתכרים יפה מאוד... יש כאלה שמביאים בסוף החודש משכורת מכובדת של שלושים וארבעים אלף שקל. איך אפשר לומר על זה שהם "אינם מקבלים שכר"?

אמר לו הרב שטיינמן: "מה תפקידך בחברה? מה אתה עושה בעבודה?"

"אני מפתח עבור החברה שבב מתקדם מאוד".
: "וכמה עתידה החברה להרוויח מהפיתוח שלך?" המשיך הרב ושאל.

"השבב הזה עתיד להימכר בכל העולם ולהכניס לחברה רווח של מאות מיליונים".

אמר הרב שטיינמן: "תרשה לי לשאול אותך, כמה אתה משתכר בחודש?"

"משכורת מכובדת מאוד - כארבעים אלף שקל".

"ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר", אמר הרב שטיינמן. "אתה יודע שהחברה תרוויח בזכותך מאות מיליונים, ואילו אתה עצמך משתכר כשלושים אלף שקל בחודש בסך הכל. היכן היחס? הרי לעומת הפירות שאתה מניב לחברה, השכר שלך הוא אפס!"

"וכעת" - המשיך הרב שטיינמן - "תראה מה אדם מרוויח על ידי מצוה שהוא מקיים. אומרת הגמרא (בבא בתרא ט ע"ב): 'כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות', ולמדים זאת מהפסוק (ישעיהו נח, ז): 'הֲלוֹא פָּרַס לְרַעַב לְחֶמְדָּךְ'. כמה האדם הזה נתן בסך הכל? פרוטה אחת. ומדוע השכר רב כל כך? התשובה היא, משום שבפרוטה הזו העני קנה לעצמו פרוסת לחם, ועל ידי אכילתה הוא ניצל מרעב וקיבל חיים. הקב"ה איננו מתייחס לסכום הצדקה, אלא לתוצאה של המעשה. בפרוטה אחת הוא הציל חיים, לכן הוא מקבל שכר עצום ורב בעבור הצלת חיים".

סיים הרב שטיינמן את דבריו: "זה ההבדל בין השכר שלנו לשכר שלהם. 'הֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר' - השכר שהם מקבלים הוא אפסי לעומת התוצאה של המעשה שלהם, ואילו 'אָנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר' - השכר שלנו הוא לפי התוצאה של המעשה שלנו. פרוטה אחת יכולה להציל עולם ומלואו, והשכר - בהתאם".

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך החדש על במדבר)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

איש ציבור הואשם בעלילות שווא ונאלץ ללכת לכלא. כאשר נודע פסק הדין, נכנסו הוא ואשתו אל הגרי"ש אלישיב זצ"ל. האישה פרצה בבכי, ואמרה: "בעלי מסר את נפשו עבור הציבור. איך יתכן שעושים לו דבר כזה?" אמר לה הרב אלישיב: "עלייך להודות לה' על כך"

הבוטח בה' אינו מתאונן

התפלאה: "להודות? על מה להודות? על שהוא נכלא בבית סוהר? שהוא עוזב אותי ואת הילדים? על השם שלו שמוכפש?" נענה הרב אלישיב לעומתה: "לקב"ה יש שתי דרכים להכניס אדם לבית האסורים. ביכולתו להחדיר לאדם וירוס קטנצ'יק שאף אחד לא מצליח לראות בעיניים, ותוך זמן קצר האדם 'נאסר' במיטת בית חולים, מורדם ומונשם למשך כמה חודשים. המשפחה מסביב כולה דואגת - מי יודע אם יחיה או ימות? יוכל ללכת או לא? יקום נורמאלי או לא?... אולם לה' יש דרך נוספת: לאסור את האדם בבית סוהר. במקרה כזה יש אי נעימות, אך מצד שני הוא יכול ללמוד, להתפלל ולקיים מצוות. הוא בריא ושלם, וכאשר יעבור הזמן שנגזר עליו, הוא יצא ויחזור הביתה בריא ושלם. במקרה שלך בחר לכם הקב"ה את בית הסוהר הקל, ואת מתלוננת? עליך להודות לה' יתברך שבחמלתו בחר עבורכם את העונש הקל!"

אנשים שחיים עם המבט הזה, מצליחים להודות גם כאשר הקב"ה שולח להם ניסיונות קשים מנשוא. השבוע ביקרתי בבית חולים חולה אחת. לפני זמן מה חלתה והבריאה, וכעת התפרצה שוב המחלה בצורה קשה ביותר. דימית למצוא אותה שבורה ורצוצה, אך להפתעתי היא נראתה שמחה. שאלתי: "איך את שמחה במצב כזה?" תשובתה היתה: "איך לא אשמח, אם אני תמיד במצב טוב יותר מאנשים אחרים? יש אנשים שהיו חולים איתי בפעם הקודמת, וכעת אינם בין החיים, ואני זכיתי לקבל עוד כמה חודשים. היודע אתה מה פירוש כמה חודשים של חיים? האין זו מתנה אדירה?!" כמה מדהים לראות אדם בדרגה כזו - לא נשבר ולא מתלונן, אלא ממשיך לשמוח ולהודות לה'!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך במדבר)

ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' (יא, א)

התאוננות היא דבר רע בעיני ה'. הרמב"ן מבאר "שהיו בני ישראל מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים, והיה הדבר רע בעיני ה', שכן היה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם".

נדמיין לעצמנו את הסיטואציה בה עמדו ישראל, כפי שמתאר הרמב"ן: "נתרחקו מהר סיני, שהיה קרוב לישוב, ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא... היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה? ואיך נחיה במדבר הזה? ומה נאכל ומה נשתה? ואיך נסבול העמל והעינוי? ומתי נצא ממנו?".

הדאגה של ישראל הייתה רעה בעיני ה', שהרי מי שהולך עם ה' צריך ללכת מתוך שמחה ובטוב לבב!

יש בזה מסר עצום לכל אחד ואחד מאתנו -

פעמים רבות אנו יושבים ודואגים מה יהיה אתנו. אנשים מאבדים את מקור פרנסתם... מי יודע מה ילד יום...

אך באמת אין מקום לדאגה למי שזוכר שהוא עם הקב"ה!

וכי אין אנו יודעים שה' הוא בעל הרחמים?!

דאגת עם ישראל הייתה רעה בעיני ה' - האם אינם מבינים שאם יאמינו בה' הם יקבלו מן, ענני כבוד, באר מרים, שליו, וכל שאר צרכיהם? מפני מה הם דואגים? כך גם אנחנו. עצם הדאגה היא רעה בעיני ה', שכן מי שבוטח בו אמור לשמוח, ביודעו כי ה' יתברך דואג לו לטוב ביותר.

איש ציבור גדול ומפורסם הואשם בטענות שונות ומשונות, ונאלץ ללכת לכלא. כאשר נודע פסק הדין, נכנסו הוא ואשתו אל הגרי"ש אלישיב זצ"ל. האישה פרצה בבכי, ואמרה: "בעלי מסר את נפשו עבור הציבור. איך יתכן שעושים לו דבר כזה?" אמר לה הרב אלישיב: "עלייך להודות לה' על כך".

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

בליטא היו כמה חברה לצים, שלקחו גוי, אמרו לו לגדל זקן, ולימדו אותו קטע גמרא. הלה היה עילוי, והוא קלט היטב את מה שלמד. אז אז אמרו לו: "תכנס לרב ותבקש ממנו שיבחן אותך, שישאל אותך כמה שאלות, וגם אתה תשאל אותו כמה שאלות, יהיה שמח..."

היהודי דומה לשלהבת מרצדת

היארצייט, היה מדליק נר ולומד משנה לעילוי נשמת רבו. שנה אחת שכח להדליק. ה"חתם סופר" נגלה אליו בחלום, ואמר לו: "רציתי להזכיר לך שהיום הוא יום היארצייט שלי". באחת מדרשותיו סיפר רבי לייב גורביץ זצ"ל, ראש ישיבת גייטסהד, שכשהתגורר בליטא היו כמה בנדיטים, חברה לצים, שלקחו גוי, אמרו לו לגדל זקן, ולימדו אותו קטע גמרא. הלה היה עילוי, סטודנט חריף במיוחד, והוא קלט היטב את מה שלמד. אז אמרו לו: "תכנס לרב ותבקש ממנו שיבחן אותך, שישאל אותך כמה שאלות, וגם אתה תשאל אותו כמה שאלות, יהיה שמח..." כשנכנס לרב, עם זקן, כובע וחליפה, הרב דיבר אתו שת דקות, ומיד צעק: "מה הכנסתם אלי גוי?" וגירש אותו מביתו. בני ביתו שאלו אותו: "איך גילית מי שהוא גוי, הו הוא היה נראה כמו יהודי לכל דבר, וגם השמיע סברות וחידושי תורה בעלי טעם?" נענה הרב והשיב: "כשיהודי אומר סברא, קושיה או תירוץ, הוא מתנועע. גופו מתנדנד. אצבעותיו מתנפנפות. זה שישב מולי אמר את כל מה שאמר בלי לזוז. זהו אות מובהק שהוא אינו יהודי".

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך במדבר)

בְּהֶעֱלֵתְךָ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאָרְוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת (ח, ב)

המנורה הטהורה מסמלת את חכמת התורה. הגמרא (בבא בתרא כה ע"ב) אומרת: "הרוצה שיחכים - ידרים, שמנורה בדרום". נשמת האדם משולה לנר, שנאמר (משלי כ, כז): "נר ה' נשמת אדם". שלהבת הנר לא עומדת במקום אחד, היא כל הזמן מרצדת ומקפצת. וזאת על יהודי לדעת: גם אם תהייה לך תזוזות כאלו ואחרות בחיים - התזוזות האלו מגלות את צורת היהודי שבך; יהודי לא עומד במקום אחד, הוא דומה לשלהבת. כשיהודי נפטר - מדליקים נר לעילוי נשמתו. מלבד הפסוק שהזכרנו - "נר ה' נשמת אדם" - השל"ה בפרשתנו מביא טעם נוסף: גובה המנורה היה שמונה-עשר טפחים, שלוש אמות, כגובהו של אדם. בראש המנורה יש כוס, שבתוכה דולקת האש. הכוס היא הראש, והאש הנשמה. רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל אומר, שמי שמדליק נר לעילוי נשמת נפטר, אם בעל עיניים הוא - הוא יכול לראות בשלהבת את נשמתו של הנפטר שהדליקו את הנר לעילויה. מסופר על תלמיד של ה"חתם סופר" שבכל שנה, ביום

שמעתי פעם מרבי חיים סטוצ'ינר מעשה שהיה עם רבי חיים עוזר שעמד ליד ה"חפץ חיים", ולידם עמד בן אדם שלישי. פנה רבי חיים עוזר אל היהודי השלישי ושאל אותו כשהוא מצביע על "החפץ חיים": "ר' איד, אתה יכול לומר לי על מי הוא עומד?"

בכל מקום - ליד השי"ת!

שואלת שם הגמרא, והרי כל המלאכות נלמדות מהמשכן, ושם כאשר פירקו את המשכן, היה זה כאשר נסעו ממקום למקום ובנו את המשכן במקום החדש בו חנו, נמצא שהיה זה 'סותר על מנת לבנות שלא במקומו'? מתרצת הגמרא: "שאני התם כיון דכתיב 'על פי ה' יחנו' כסותר על מנת לבנות במקומו דמי". מה הפשט בדברי הגמרא הללו? ראיתי חידוש השבוע שהביא רבי אליהו ברוך קמאי [רב העיר

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו (ט, כג) כסותר על מנת לבנות במקומו

ידוע כי כל מלאכות שבת נלמדות מהמשכן. גם מלאכת בונה וסותר לומדים מבניין המשכן, והגמרא (שבת לא ע"ב) אומרת כי האיסור של מלאכת 'סותר' נאמר רק ב"סותר על מנת לבנות במקומו", אבל אם הוא סותר על מנת לבנות שלא במקומו, אינו עובר על מלאכת סותר.

מיר וראש הישיבה שם], בשם הזוהר הקדוש, שהמשכן היה מונח כל העת על ענן מיוחד. וזו כוונת הגמרא באומרה כי סתירת המשכן היתה 'על מנת לבנות במקומו', כיון שתמיד שכן המשכן על הענן ונבנה מחדש על אותו ענן, רק הענן היה זה ממקום למקום, אולם המשכן תמיד היה באותו מקום.

בכל מקום - נותרו ביד השי"ת

רבי חיים מוולוז'ין אומר פשט אחר, ונבארו באופן מוחשי על פי משל:

יהודי נוסע מבני ברק לירושלים והוא אמור להגיע לירושלים תוך חמישים דקות. בשעה ארבע הוא יוצא מבני ברק ובארבע וחמישים הוא בירושלים, אם אין פקקים בדרך כמובן... איפה הוא נמצא בשעה ארבע ועשרים? ליד שדה התעופה. ובארבע וארבעים? ליד טלז סטון. ובארבע וחמישים? אז הוא מגיע לירושלים.

עתה נצייר לעצמנו שבאותה דרך נוסע תינוק המוחזק בזרועות אמו. לו אותו תינוק יכול היה לדבר והיינו שואלים אותו: "היכן אתה נמצא כעת?" היה משיב: "בידיים של אמא". אם היינו שואלים אותו בשעה ארבע ועשרים היכן הוא נמצא, שוב היה משיב: "בידיים של אמא". היינו אומרים לו: 'משה'לה, אנחנו עכשיו ליד שדה התעופה בלוד', והוא היה אומר: "אני לא בבני ברק ואני לא בלוד, אני בידיים של אמא!" כי מעבר לזה הוא אינו

יודע דבר.

כך גם בני ישראל בעת הליכתם במדבר: "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו!" מבחינתם, בכל מסע ומסע הם נותרו באותו מקום - בידי של הקב"ה!

רבתי, אלו אינם דברי מוסר, לומדים מכאן הלכה! הרי הגמרא לומדת מכאן שכל איסור סתירה הוא רק לבנות במקומו. כלומר, על פי ההלכה, כלל ישראל במדבר היו כל הארבעים שנה באותו מקום בדיוק - בידי של הקב"ה.

זה הרי נורא נוראות! וזה צריך להיות יסוד לכל יהודי כל ימי חייו. בכל שלב ושלב בחיים, לדעת כי "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", אל לך לדאוג כלל, כי כל העת הנך נמצא 'בידיים של אמא'.

שמעתי פעם מרבי חיים סטוצ'ינר מעשה שהיה עם רבי חיים עוזר שעמד ליד ה"חפץ חיים", ולידם עמד בן אדם שלישי.

פנה רבי חיים עוזר אל היהודי השלישי ושאל אותו כשהוא מצביע על "החפץ חיים": "ר' איד, אתה יכול לומר לי על יד מי הוא עומד?"

ענה הלה בפשטות: "הוא עומד על ידינו".

"לא!", אמר רבי חיים עוזר, "ה'חפץ חיים' אינו עומד לידינו אלא ליד הקב"ה! הוא חי בכל עת ובכל רגע עם הבורא ואינו מסיח דעתו ממנו!"

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

**יהודי הגיע אל רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ואמר:
"כבוד הרב, אני 'לא יוצלח' שאין כמותי. אני רוצה
לזכור את מה שאני לומד - לא זוכר. רוצה להתפלל
כמו שצריך - וזה לא הולך. רוצה להיות ירא שמים
- ונופל בעבירות פעם אחר פעם. מה יהיה איתי?"**

לא ההצלחה עיקר אלא המאמץ

את המידות, לא לכעוס, לא להתגאות - ופשוט לא מצליח. מה יהיה איתי?"

אמר לו רבי לוי יצחק: "מנין לך שהקב"ה רוצה את ההצלחות שלך? הוא רוצה את הכאב שלך על זה שאינך מצליח להתרומם ברוחניות, על זה שאינך מצליח להיות ירא שמים! מי שכואב לו על שהוא לא מתרומם ברוחניות - זו ההצלחה שלו. זה מה שהקב"ה רוצה ממך!"

אמר הקב"ה לאהרן הכהן: אם אתה כל כך מצטער על שלא קיבלת מעלה רוחנית, על הכאב הזה תקבל יותר ממה שכולם מקבלים - "שלך גדול משלהם!"

לא תמיד הקב"ה מחפש את ההצלחה. יתירה מזאת - לעיתים הוא רוצה שהאדם לא יצליח במעשיו, אך תהיה לו הזכות של המאמץ, והיא זו שתעמוד לו.

בְּהֶעֱלֵתְךָ אֶת הַנֵּרֹת (ח, ב)

פירש רש"י: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא: חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

נשאלת השאלה: למה מגיע לאהרן חלק גדול משל הנשיאים? שיקבל כמו כולם!

שמעתי על כך תשובה יקרה מאד, והיא תובן על פי מעשה שהיה.

יהודי הגיע אל רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ואמר: "כבוד הרב, אני 'לא יוצלח' שאין כמותי. אני רוצה לזכור את מה שאני לומד - לא זוכר. רוצה להתפלל כמו שצריך - וזה לא הולך. רוצה להיות ירא שמים - ונופל בעבירות פעם אחר פעם. רוצה לתקן

מיותרת בספר, ובכל פעם שעמד לצאת לרחוב, היה הגאון לומד ארבע-עשרה פעמים את הפרק השני של חובת הזהירות במסילת ישרים, שלא ישל בשום עבירה. עוד הוסיף, שאם הרמח"ל היה חי בזמנו, הוא היה הולך ברגל מוילנא שבליטא עד פדובה שבאיטליה לדבר עימו... ידוע שגם רבי זונדל מסלנט, רבו של רבי ישראל מסלנט זצ"ל אמר לו: "מסילת ישרים יהיה מנהלך!" דווקא בזמן הזה שבו הוא לא היה יכול למסור שיעורי קבלה, הוא חיבר את "מסילת ישרים", שממנו הייתה התועלת הגדולה והעצומה שהשאיר הרמח"ל לדורי דורות.

הלך מך הוא: לעיתים דווקא בימים שבהם נראה לאדם שהוא לא כל כך מצליח, שם נמצאת עיקר הצלחתו. זהו "שלך גדול משלהם!"

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך במדבר)

הרמח"ל היה אחד מגדולי המקובלים שחיו באיטליה, וחיבר ספרים גדולים ומפורסמים בקבלה. גאונותו הייתה כה גדולה, עד שבהיותו בן עשרים כבר כיהן כראש ישיבה של מקובלים בעיר פדובה.

אמנם היה זמן שבו יצאו נגדו הרבה מגדולי ישראל של אותה התקופה, בטענה שהוא מחדש דברים, ועד שרבו המהר"י באסאן זצ"ל נחלץ להגנתו, נאסר עליו למסור שיעורים בקבלה. באותם ימים הוא כתב את ספר "מסילת ישרים", ובהקדמה כתב: "החיבור הזה לא חברתי ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסום גדול". ומה מתברר? הספר הכי מפורסם של הרמח"ל הוא ה"מסילת ישרים"!

הגאון מוילנא זצ"ל אמר שעד פרק י"ט אין אפילו מילה אחת

באותה מדינה היה נהוג לשלם בתחנת המכס מס על זנב הסוס. אם בעל הסוס היה משלם את המס המוטל עליו, היו נותנים לו קבלה, כדי שיוכל לעבור בתחנות המכס הבאות בלא תשלום. אך במידה ולא היה לו לשלם, היו קוצצים את זנב הסוס...

לנצל את ההזדמנות בעולם הזה

כיון שעין האדם צרה בהצלחת זולתו. אך בעולם הבא הקנאה היא מסוג שונה לחלוטין. כאשר האדם מגיע לעולם הבא ורואה את חופתו של חברו, לאן הוא להגיע ומה הוא השיג ובאיזו דרגה הוא נמצא, הוא מבין כי גם הוא יכול להגיע לאותה דרגה. היו לו את כל הנתונים להצליח, והוא בטיפשותו העלים עיניו והחמיץ את ההזדמנות הנעלה עמדה בפניו.

הוא היה יכול לאסוף אוצרות ויהלומים רוחניים, אך אפילו לא טרח להרימם. וכאשר הוא יביט בחופה בה זכה חברו, הוא יראה כי זולתו השכיל לאסוף יהלומים לרוב, בעוד הוא עצמו כילה את זמנו לריק. ולכן הוא יקנא על כך שלא היה חכם הרואה את הנולד כמו חברו. כל כאבו יהיה על עצמו, על כך שגם הוא היה יכול להיות במקום של חברו, אך לא זכה לכך ברוב איולתו.

ה"חפץ חיים" ממשיך זאת לאדם שנסע לארץ רחוקה על מנת להביא פרנסה וטרף לבני ביתו. כשהגיע למחוז חפצו הוא הבחין כי על האדמה מתגלגלות אבנים נוצצות ויפות, שאיש לא טרח להרימן. אנשי המקום רק ראו בהן מכשול ואבני נגף. החל האיש לאסוף מהם מלוא חפניים ולמלא שקים רבים, במחשבה לקחת את האבנים הנאות לארצו ולהביא אותן כמתנה לילדיו הפעוטים. לאחר זמן מה גילה האיש כי בארץ אליה הגיע, שומן הבהמה נמכר במחיר פעוט. חשב האיש בליבו: "הרי בארץ מגורי שומן הבהמה נמכר ביוקר, ואילו פה הוא נמכר בזיל הזול, כמעט חינם! יש לי רעיון אדיר, ארכוש פה שומן בהמה לרוב, אוביל אתו באינייה

דָּבַר אֶל אֶהָרֶן וְאֶמְרָת אֱלֹי בְּהַעֲלֶתְךָ אֶת הַנֶּרֶת (ח, ב) מבאר רש"י וזו לשונו: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות" כאבו של אהרן לא נבע מכך שהנשיאים הקריבו ולא הוא. בענוותנותו הרבה חשב אהרן שאינו ראוי להיות המחנך המניח את אבן הפינה וקובע את המשך חינוך העם. ודבר זה גרם לו צער רב. אהרן היה גדול המפרגנים. הוא זה ששמח בליבו על שאחיו הקטן קיבל תפקיד מכובד ממנו. ואם כן איך ייתכן שקינא בנשיאים?

התשובה היא שאהרן לא קינא על כך שהנשיאים זכו לחנוך את המשכן, אלא כל כאבו היה על שהוא עצמו לא זכה לכך. וכאשר ציווה אותו ה' על הדלקת הנרות, הוא הבין שגם הוא זכה בדבר גדול שהוא ציווי לדורות, קובע לדורות ויש לו המשך לדורות. ובכך הוא מצא נחמה.

הגמרא (בבא בתרא עה ע"א) אומרת שלעתיד לבוא הקב"ה יעשה לכל אחד חופה, וכל אחד ואחד יכווה מחופתו של חברו. והשאלה העולה היא, הרי בעולם הבא כבר אין לא קנאה ולא תחרות, ואם כן כיצד ייתכן שאדם יצטער כל כך כשיראה את חופתו של חבריו עד שייכווה מרוב קנאה? מבאר רבנו יונה, שבעולם הזה הקנאה היא "למה לשני יש?"

לארצי, שם אמכרהו בהון תועפות ואהיה עשיר מופלג!"
האיש אמר ועשה. לקח שקים רבים ומילא אותם בכמויות
אדירות של שומן בהמה. במחשבה שניה אמר האיש לעצמו:
"חבל על המקום שתופסות האבנים שאינן שוות מאומה". השליך
את האבנים ארצה ומילא תחתן בשקים שומן בהמה...

שמח וטוב לב עלה האיש אל סיפון האנייה, כשהוא נושא עימו
שקי שומן לרוב, והפליג לארצו מלא תקוות לעתיד עשיר ומאושר.
אך הנה שוד ושבר. בטרם הגיע לחופי ארצו, הדיפו השקים ריח
מצחין. כל השומן הסריח והאיש נאלץ להשליך את השקים
למצולות הים בבושת פנים...

שבור ורצוף שב האיש לביתו וסיפר לבני ביתו המורעבים,
שהמתינו לשובו בכיליון עיניים, על האסון הנורא שאירע בדרכו.
"את כל הונו השקעתי בשומן שהתקלקל! חזרתי הביתה בלי
פרוטה!"

הילדים העצובים והמאוכזבים, ניסו לברר אולי בכל זאת
הביא להם אביהם דבר מה ממסעו הארוך. בניסיון לרצות את
הילדים פשפש האיש בכיסיו ושלף כמה אבנים צבעוניות קטנות
שנותרו משום מה בין קפלי כיסיו. לפתע עלה בדעתו כי אולי
האבנים הללו בעלות ערך. הוא פנה לצורך והציג בפניו את
האבנים הבוהקות. להפתעתו בישר לו הצורך כי כל אבן כזו שווה
הון תועפות. לשמע הדברים נפל האומלל מעולף מרוב צער. כמה
רבבות אבנים הוא השליך בטיפשותו! הרי לו היה משכיל להבין
את ערך האוצר שהיה בידיו, הוא היה יכול להיות כעת מעשירי
תבל!

והנמשל הוא שהאדם נשלח לעולם הזה כדי לדאוג לפרנסת
הנשמה ולחיי הנצח. בעולם הזה מתגלגלים אינספור יהלומים
אמיתיים. קיימות פה הזדמנויות לקיום מצוות ללא גבול. אך איש
אינו שת ליבו להן. האנשים מדמים בליבם כי השומן, הלוא היא
החומריות, הוא העיקר. וכך הם מנסים לצבור שומן חסר ערך
שלא יביא להם כל תועלת אמיתית. וכאשר תם המסע בעולם
הזה, השומן והגוף החומרי מסריח וכלה בקבר, והנשמה מגיעה
לעולם האמת, למקום יעודה, כשהיא חסרת כל, ללא יהלומים
ומצוות שהיתה יכולה לאגור בקלות כה רבה...

בבוא האדם לעולם האמת נערך לו משפט ומעשיו נבדקים
בעיון. הדיינים מחפשים אחר כל יהלום. כל מעשה טוב וכל מצוה
נשקלים ומתברר כי שויים גדול לאין ערוך, ממש הון תועפות.
וכאשר האדם רואה כמה משלמים על כל מצווה ומבין את ערכה,
הוא מתמלא צער אדיר על שהחמיץ את ההזדמנות הנדירה
שניתנה לו בעולם הזה. הרי בכל שניה הוא יכל לרכוש קניני נצח
ולאגור זכויות, ותחת זאת במשך שבעים שמונים שנה הוא עסק
בהנאות הגוף שאין להן כל ערך בעולם הבא.

אין לתאר את הצער ועגמת הנפש שיאחזו בו באותה שעה.

פטירתו מן העולם, הוא נטל לידי את חוטי הציצית ואמר בבכי
ודמעות שלישי: "בעולם הזה עדיין אפשר לקנות בכמה פרוטות
מצוות שבעולם הבא הן שוות הון. אבל לאחר שהאדם עוזב
את העולם, לא יועילו לו כל ההשתדלויות כדי לקיים ולו מצווה
אחת!"

הבה ונחשוב מי אמר את הדברים. היה זה הגאון מוילנא שהיה
מלא וגדוש בתורה ובמצוות ובמעשים טובים, ולא בזבז רגע מימי
חייו לריק. אך בכל זאת הוא הצטער ובכה על כך שהוא עומד
להפסיד את ההזדמנות הנפלאה הזאת. ואם כן, על אחת כמה
וכמה שעלינו הקטנים מוטל לרוץ אחר כל מצווה הנקריית לידינו.
פעם התקשר אלי יהודי וסיפר שביקר בבית זקנים ושמע זקן
מעל גיל תשעים, מיושב בדעתו, שמבקש מהצוות הרפואי לתת
לו גלולות שיקצרו את חייו. הזקן נימק את בקשתו ואמר כי מאס
בחיי סבל וייסורים, כאדם סיעודי הנצרך לעזרת הזולת על כל
צעד ושעל.

היהודי שדברי הזקן הגיעו לאוזניו, פנה אלי וביקש צעה, איך
לעזור לאותו ישיש, להסביר לו את ערך החיים ולשכנעו שלא
לאבד את עצמו לדעת.

כששמעתי את הדברים, הזמנתי מיד מונית ומיהרתי להגיע
לבית האבות כדי למנוע מהזקן לבקש קץ לחייו. ישבתי ליד
מיטתו, שוחחתי עימו והסברתי לו את ערכו הרב של כל רגע בחיי
האדם.

וכך אמרתי לו: "על שלוש עבירות יש לנו חיוב מהתורה של
'יהרג ועל יעבור', אבל מבחינת ממונית, חייב האדם לתת את כל
רכושו כדי שלא לעבור על מצוות לא תעשה אחת. אם אומרים
לאדם: 'או שתעבור על מצוות לא תעשה אחת או שיפקיעו את כל
רכושו!' עליו לוותר על כל ממונו ולא לעבור את העבירה. הרי לנו
כי מצוות לא תעשה אחת שווה כמו כל רכושו של האדם, ואפילו
אם הוא מיליארדר. ובוודאי שהקב"ה לא היה דורש מאיתנו קרבן
גדול שכזה, אם זה לא היה באמת שווה, שהרי 'דרכיה דרכי נועם'.
ואם כן רואים אנו בבירור שמצוות לא תעשה אחת שווה לפחות
מיליארד דולר!"

תראה איזו הזדמנות נפלאה יש לך גם כאשר אתה במצב
סיעודי. טבע האדם להתאונן, לחפש תשומת לב ולהתבכין.
ולכן בדרך כלל כשנכנס המטפל של אחר הצהריים, החולה נוהג
למתוח ביקורת על המטפל של לפני הצהריים. עכשיו תחשוב
שזה לשון הרע שיש בו שבעה עשר לאווין. ובה שתתאפק ולא
תמתח ביקורת, תקיים שבע עשרה מצוות לא תעשה ששוין שבע
עשרה מיליארד דולר. תראה כמה אתה יכול להרוויח בכל רגע
שאתה חי!"

ואכן האיש קיבל את הדברים, חזר בו מכוונתו וזכה להינצל
מעוון חמור.

לא להפוך טפל לעיקר

מעשה באברך צעיר ובלתי מנוסה שנשלח על ידי חותנו ליריד

כמה שווה כל רגע בעולם הזה

ידוע שכאשר הגאון מוילנא זצ"ל שכב על ערש דווי בטרם

הציץ החותן בפנקס ואמר לחתנו: "סכל שכמותך, מס משלמים פעם אחת, ואתה בזבזת את כל הכסף על מס כפול ומכופל!" והנמשל הוא שהאוכל והגשמיות בעולם הזה על שלל הנאותיו דומים למכס. כל העולם והנאותיו הם רק מס שעלינו לשלם כדי להגיע ליריד שהוא משל לעולם הבא. אמנם אנו זקוקים לפרנסה, אמנם אנו זקוקים לאכול כדי להתחזק כדי שנוכל לעבוד את ה'. אך אל לנו לכלות את כל זמננו יכולותינו על המס זה. אל לנו לבזבז את כל המשאבים על חומר חולף הנמשל לזנב הסוס. מי שאינו יודע זאת, נשאר בהגיעו ליריד, חסר כל, מסכן ובזוי, ללא זנב וללא ראש...

ניתן לדמות את ענייני העולם הזה לתבלין המוסיף טעם למאכל העיקרי. אמנם התבלין חשוב וחיוני, אך המאכל הוא המטרה והעיקר. אם יכינו את המאכל המשובח ביותר, אך לא יוסיפו לו קורט מלח ומעט פלפל, טעמו יהיה חסר ותפל. אך מנגד אם ייקחו כמות גדולה של מלח ופלפל ויוסיפו להם מעט מהמאכל, לא יהיה טעם נורא מזה!

עלינו לזכור כל חיינו להשקיע בעיקר, בהכנת המאכלים לעולם הבא וביצירת החופה שהקב"ה יעשה לנו בגן עדן.
(רבי אריה שכטר זצ"ל - אריה שאג)

לרכוש סחורות בזול, כדי למכור אותן בעירו ברווח. החותן הביא לחתנו פנקס והדריך אותו לרשום כל הוצאה שיוציא בדרך על מנת שידעו כיצד לתמחר את הסחורה.

באותה מדינה היה נהוג לשלם בתחנת המכס מס על זנב הסוס. אם בעל הסוס היה משלם את המס המוטל עליו, היו נותנים לו קבלה, כדי שיוכל לעבור בתחנות המכס הבאות בלא תשלום. אך במידה ולא היה לו לשלם, היו קוצצים את זנב סוסו. בתחנת המכס הראשונה שילם האברך חסר הניסיון את המס כנדרש ורשם את ההוצאה כעצת חותנו, אך לא ידע כי עליו לשמור את הקבלה שניתנה לו כדי להציגה בפני המוכסים בתחנות המכס הבאות ולהיפטר מתשלום כפול. וכך אירע שבכל תחנת מכס שעבר, שילם האברך את המס פעם נוספת עד שתם כל כספו. בתחנה האחרונה כשלא היה לו לשלם, קצצו את זנב סוסו. והאברך אשר נותר עם סוס קצוץ זנב וארנק ריק, לא הצליח לקנות ביריד מאומה.

בבושת פנים שב האברך לעירו, בלי כסף ובלי סחורה. לשאלת חמיו שתמה מדוע שב בחוסר כל, הצטדק האברך וטען כי שמע בקולו ורשם כל הוצאה. "מה אני יכול לעשות שכל הכסף תם עוד בטרם הגעתי ליריד?!"

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

כיצד בעל ה'נתיבות המשפט' ואביו נקראו בשם יעקב?

גיטין דף טז

הבא ראשו ורובו

בישראל, חשב אבי הרך הנולד ששואלים אותו כיצד קוראים לו? עצמו, לאב, וענהו "יעקב".

(”טובך יביעו” ח”א עמו” ל”ח)

[יש להוסיף שבמקומות אחרים מובא שאביו של ה'נתיבות המשפט' נהיה חולה וראה בחלום שיבריא בזכות בנו ולכן הוסיף לשמו את שם בנו]

שקוע ראשו ורובו בפענוח סוגיא קשה... מסופר שבעל ה'נתיבות המשפט' ואביו נקראו באותו שם, יעקב. כיצד אירע הדבר? אביו של אותו גאון וקדוש היה אחד הלמדנים המפורסמים באותה תקופה, אך יותר מכל ידוע במידת התמדתו העצומה בלימוד. והנה, כשנולד בנו, שעתיד להאיר עיני ישראל בתורתו ובקדושתו, והגיע מועד הברית, היה שקוע ראשו ורובו בפענוח סוגיא קשה, וכשהמוהל הגיע לקטע "ויקרא שמו

היכן אסור לסיים את קריאת התורה?

לתורה פחות משלושה פסוקים; וכפי שכבר למדנו - קריאה של שני פסוקים או פסוק אחד בלבד בעלייה לתורה, אינה נחשבת לקריאה.

[שו"ע קלח, א, ומשנ"ב א]

חכמינו ז"ל תיקנו שלא יסיימו את הקריאה בעלייה לתורה במקום בו נותרו פחות משלושה פסוקים עד לסיום 'פרשה פתוחה' או 'סתומה', כיון שהיוצאים מבית הכנסת לאחר עלייה זו ואינם שומעים את העלייה הבאה, ישערו שהעולה הבא יקרא רק עד סיום ה'פרשה', ומתוך כך יטעו לחשוב שניתן לקרוא בעלייה

היכן אסור להתחיל את קריאת התורה?

מתחילת ה'פרשה', ומתוך כך יטעו לחשוב שניתן לקרוא בעלייה לתורה פחות משלושה פסוקים. ולכתחילה אין להתחיל במקום כזה אף כאשר ה'פרשה' כולה מכילה פסוק אחד או שנים בלבד.

[שו"ע קלח, א, ומשנ"ב ב וד]

עוד תיקנו חכמינו ז"ל, שלא להתחיל קריאה בעלייה לתורה בפסוק השני או השלישי לאחר תחילת 'פרשה פתוחה' או 'סתומה', כיון שהנכנסים לבית הכנסת רק לפני עלייה זו ואינם שומעים את העלייה הקודמת, ישערו שהעולה הקודם קרא רק

גבאי, שים לב שלא לבייש את מי שאתה מעלה לתורה!

על עבירה זו וטרם שב בתשובה, ראוי יש להעלותו לקריאה זו כדי שיתבייש וישוב; אך אם הוא 'מומר' לעבירה זו ורגיל בה, אין להעלותו לתורה כלל.

[משנ"ב קלח, ה; בו"מ דרשו, 8-11]

הגבאי המחלק את העליות לתורה צריך להקפיד שלא להעלות אדם לקריאה העשויה לביישו, וכגון להעלות בעל מום לקריאה בה נזכר המום הקיים אצלו. וכן אין לקרוא לאדם החשוד על עבירה מסוימת לקריאה בה נזכרת עבירה זו. ואם ידוע שעבר

* בעליית 'מפטיר' בשבת, ובחלק מהעליות בחול המועד סוכות, חנוכה וראש חודש, קוראים פסוקים שכבר נקראו בעלייה הקודמת. מלבד בעליות אלו - אין לקרוא פסוקים שנקראו בעלייה קודמת, אף בתוספת שלושה פסוקים שטרם נקראו. ברם, אם קראו בשבת בעלייה השישית עד סוף הפרשה, יש לקרוא בעלייה השביעית חלק מהפסוקים שנקראו, כיון שלא ניתן להמשיך לפרשה הבאה.

* בקריאת התורה במנחה של שבת, בשני ובחמישי, חובה לקרוא לפחות עשרה פסוקים, בשלוש עליות. ובדיעבד, אם קראו תשעה פסוקים - יצאו ידי חובה; ויש חולקים.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

כיצד ינהג מי שהורדם למשך זמן רב והחסיר מספר תפילות?

נדבה, אך יקדים את תפילת החובה של אותה שעה, ולאחריה יתפלל את התפילה הקודמת לה, בתורת תשלומין, ולאחריהן את כל התפילות החסרות לפי סדרן לאחור, עם התנאי האמור. ואם משלימן בראש חודש - יאמר בכולן 'יעלה ויבוא'. ולא ישלים תפילה בתורת נדבה בשבת וביום טוב, כיון שאין מתפללים בהם תפילת נדבה.

[שו"ע קח, ו, ומשנ"ב יח-יט; בו"מ דרשו, 41]

אפשרות התשלומין של תפילה חסרה היא רק לאחר התפילה שלאחריה, ואם לא השלים את התפילה בזמן התשלומין - ראוי שיתפלל בתורת נדבה, ויחדש בתפילתו דבר, כדין תפילת נדבה (ראה לעיל). ויש הסוברים שאפשרות התשלומין קיימת לעולם, ולכן נכון שינתה לפני התפילה שאם חייב להתפלל - תהיה לחובה, ואם לא - תהיה לנדבה. ומי שהחסיר מספר תפילות - וכגון שהורדם למשך זמן רב - ישלים את כל התפילות בתורת

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה